

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA. Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.

FN och Östtimor

FN förklarade 1960 att Östtimor var ett icke-självstyrande område under portugisisk förvaltning. Under åren 1962-1974 antog generalförsamlingen flera resolutioner som erkände Östtimors rätt till självbestämmande. Efter Indonesiens invasion i december 1975 antog generalförsamlingen årligen fram till 1983 resolutioner som fördömde invasionen och erkände Östtimors rätt till självbestämmande. FN:s generalsekreterare hade därefter i uppdrag av generalförsamlingen att söka en lösning, vilket ledde till att samtal hölls mellan Indonesiens och Portugals utrikesministrar.

Säkerhetsrådet antog i december 1975 och i april 1976 resolutioner som beklagade invasionen. Ändå är FN:s agerande efter invasionen ett talande exempel på hur sanna orden "FN är vad medlemsländerna gör det till" är. Flera i-länder förde nämligen en pro-indonesisk politik, vilket innebar att de lade ner sina röster i generalförsamlingen. USA var den överlägset största vapenleverantören. Och säkerhetsrådet antog därefter ingen resolution i Östtimorfrågan förrän i juni 1999, då FN-kommissionen för folkomröstningen upprättades.

Mer aktivt FN med Kofi Annan

Efter att Kofi Annan hade tillträtt som generalsekreterare 1997 utsågs Jamsheed Marker till särskild representant för Östtimor. FN:s roll i Östtimorfrågan accentuerades under 1999 efter att president Habibie hade erbjudit Östtimor självbestämmande. Förhandlingar mellan Indonesien och Portugal i FN:s regi ledde fram till New York-avtalet den 5 maj om en folkomröstning. Med facit i hand var det ödesdigert att avtalet

gjorde Indonesien ansvarigt för säkerheten före, under och efter folkomröstningen - men annars hade den nog inte kunnat hållas alls.

På grund av våldsvågen efter folkomröstningen blev Östtimor en huvudfråga för FN som sände en delegation dit. Säkerhetsrådet antog i september en resolution om att sända internationella trupper för att stävja våldet. FN:s kommission för mänskliga rättigheter höll en extra session som beslutade att en internationell undersökningskommission skulle upprättas. I oktober antog säkerhetsrådet en resolution om att upprätta övergångsförvaltningen UNTAET. Östtimor blev därigenom det första land på väg mot självständighet som ställdes under FN-förvaltning. I mandatet har också ingått humanitära insatser och militärt försvar. UNTAET betraktas allmänt som en framgångsrik FN-insats.

FN och rättvisan

När det gäller kraven på att ställa de ytterst ansvariga indonesiska officerarna för 1999 års våldsvåg inför rätta har dock FN varit svagt. Vad jag vet har frågan om att upprätta en internationell domstol för Östtimor inte varit uppe en enda gång på säkerhetsrådets agenda. Utrikesminister José Ramos-Horta har väl uttryckt svårigheterna att upprätta en sådan domstol med uttalandet: "Om frågan togs upp i FN:s säkerhetsråd, skulle veto läggas in. Om en internationell domstol upprättades, skulle kostnaderna omöjliggöra detta. Och om den upprättades, skulle Indonesien vägra att lämna ut ansvariga officerare."

Gabriel Jonsson